עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים (יד) בְּיָדוֹ, וְהִגִּיעַ לְמָקוֹם שֶׁשּׁוֹחִין בּוֹ, לֹא יִשְׁחֶה (טו) אַף עַל פִּי שֶׁלִּבּוֹ לַשָּׁמַיִם: **ט** כ[כ]אֵין לְהוֹסִיף עַל תְּאָרָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מֵהָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא, וְדַוְקָא [ל]בַּתְּפִלָּה, מִפְּנֵי שֶׁאֵין לְשַׁנּוֹת מִמַּטְבֵּעַ שֶׁטָּבְעוּ חֲכָמִים, אֲבָל בְּתַחֲנוּנִים אוֹ בַּקָּשׁוֹת וּשְׁבָחִים שֶׁאָדָם אוֹמֵר מֵעַצְמוֹ, לֵית לָן בָּהּ. [מ]וּמִכָּל מָקוֹם נָכוֹן לְמִי שֶׁיְּרָצָה לְהַאֲרִיךְ בִּשְׁבְחֵי הַמָּקוֹם שֶׁיֹּאמַר אוֹתוֹ בִּפְסוּקִים:

כ בְּרָכוֹת ל"ג (ע"ב). ל טור בֵּשֵׁם ר"י. מ רַבֵּנוּ יוֹנָה (כד: ד"ה גמ').

קיד דִּין הַזְכָּרַת הָרוּחַ וְגֶשֶׁם וְטַל. וּבוֹ ט' סְעִיפִים:

א [א]מַתְחִילִין לוֹמַר (א) **בִּבְרָכָה שְׁנִיָּה מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם** (ב) **בִּתְפִלַּת מוֹסָף שֶׁל יוֹם טוֹב הָאַחָרוֹן שֶׁל** (ג) [א] **חַג, וְאֵין פּוֹסְקִין עַד תְּפִלַּת מוֹסָף שֶׁל יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח:** **ב** (ד) * [ב]**אָסוּר לְהַזְכִּיר הַגֶּשֶׁם עַד שֶׁיַּכְרִיז** (ג) [ב] **הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר.** (ה) (וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמַּתְחִילִין מוֹסָף מִכַּרִיז הַשַּׁמָּשׁ (ו) מַשִּׁיב הָרוּחַ וְכוּ' כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַכַּרָזָה בֵּין הַתְחָלַת הַתְּפִלָּה לְגוֹפָהּ):

א בְּרָכוֹת ל"ג (ע"א) וְתַעֲנִית ב' (ע"א). ב טור בֵּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (תענית פ"א ה"א) וְהָרַאֲב"ד.

בַּאֵר הַיטֵב

קַמָּא דִּבְרָכוֹת סִימָן י"ט, הָרֵי הַכֹּהֲנִים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים כְּשֶׁהֵיוּ שׁוֹמְעִין הַשֵּׁם הָיוּ כּוֹרְעִים וְכוּ', עַיֵּן שָׁם וּבְמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה). וּבְבֵאר הַיטֵב אֲשֶׁר לְפָנֵי הֵבִיא תִּרוּץ עַל זֶה בְּשֵׁם הַשּׁ"ז, עַיֵּן שָׁם, וַאֲנִי אוֹמֵר לֹא לְבַד שֶׁשִּׁקֵּר עָנָה בּוֹ שֶׁהַשּׁ"ז לֹא הֵבִיא קְשָׁיָא זוֹ, עַיֵּן שָׁם, אֶלָּא אַף זֶה מַה שֶּׁתֵּרֵץ הוּא בְּשֵׁם הַשּׁ"ז לָאו תִּרוּץ הוּא וּמְחֻסַּר הֲבָנָה, וְהַשּׁ"ז כָּתַב אֵלֶּה הַדְּבָרִים עַל עִנְיָן אַחֵר, עַיֵּן שָׁם סָעִיף קָטָן ד' וְהָעְתַּקְתִּי דְּבָרָיו בְּסָעִיף קָטָן ג':

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רי"ד (ס"א) בְּדִלֵּג תֵּבַת 'הָעוֹלָם', שֶׁפְּסַק שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וּבְאֶמְצַע הָעוֹזֵר (שם) הָעֲלֵה דַּאֲיֵן צָרִיךְ, עַיֵּן שָׁם:

א [א] **חַג.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּלֵיל יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג רְצוֹנוֹ לוֹמַר לֵיל יוֹם טוֹב שֶׁל שְׁמִינִי עֲצֶרֶת, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) בְּשֵׁם הָרַדְבַּ"ז: **ב** [ב] **הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּיֵד אֶפְרַיִם שֶׁצָּרִיךְ לְהַגִּיהַּ בִּדְבָרָיו הַפֻּגָּן אַבְרָהָם, אוֹ שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁבִּתְפִלַּת הַלַּחַשׁ מַגְבִּיהַּ הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר קוֹלוֹ קְצַת בַּאֶמְיָרַת מַשִּׁיב הָרוּחַ, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דִּכְתִיב (תהלים קמו ח) 'ה' זוֹקֵף כְּפוּפִים': **ח** (יד) **בְּיָדוֹ.** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) בַּמֶּה שֶׁכָּתַב דְּאִם הוּא וְכוּ', [א]אֲבָל בְּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"י) כָּתַב שֶׁחָלִילָה לְהָקֵל בָּזֶה, וּבִפְרָט בְּעֵת הַתְּפִלָּה: (טו) **אַף עַל פִּי וְכוּ'.** מִפְּנֵי שְׁנִרְאֶה כְּמִשְׁתַּחֲוֶה לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים:

א (א) **בִּבְרָכָה שְׁנִיָּה.** מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תְּחִיַּת הַמֵּתִים, וְהַגְּשָׁמִים הֵם חַיִּים לָעוֹלָם כְּתְחִיַּת הַמֵּתִים: **(ב) בְּתִפְלַּת מוֹסָף וְכוּ'.** וְהָיָה רָאוּי לְהַזְכִּיר לִרְצוֹת לְפָנֵי ה' יִתְבָּרַךְ מִיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁנִּדּוֹנִין בּוֹ עַל הַמַּיִם, אֶלָּא לְפִי שֶׁהַגְּשָׁמִים הֵם סִימָן קְלָלָה בְּחַג הַסְּכּוֹת שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לִישֵׁב בַּסֻּכָּה בְּשַׁעַת הַגֶּשֶׁם, אֵין מַזְכִּירִין הַגֶּשֶׁם עַד עֲבַר שִׁבְעַת יְמֵי יְשִׁיבָה בַּסֻּכָּה, וְרָאוּי הָיָה מִן הַדִּין לְהַתְחִיל לְהַזְכִּיר מִיּוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן, אֶלָּא לְפִי שֶׁבִּתְפִלַּת עַרְבִית אֵין כָּל הָעָם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, נִמְצָא זֶה מַזְכִּיר וְזֶה אֵין מַזְכִּיר וְיֵעָשׂוּ אֲגַדּוֹת אֲגַדּוֹת. וְלָמָּה אֵין מַזְכִּירִין בְּשַׁחֲרִית, יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ מִפְּנֵי שֶׁאָסוּר לְהַזְכִּיר הַגֶּשֶׁם עַד שֶׁיַּכְרִיז הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר אוֹ הַשַּׁמָּשׁ בְּקוֹל רָם 'מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם' קֹדֶם הַתְּפִלָּה וּכְדִלְקַמִּיהּ (ס"ב), וְזֶה אִי אֶפְשָׁר לְהַכְרִיז בְּשַׁחֲרִית מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לִסְמֹךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה, וְעוֹד טַעַם אַחֵר עַיֵּן בְּטֻ"ז (סק"ב). (ו) וְאִם טָעָה וְהִזְכִּיר מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם בְּמַעֲרִיב שֶׁל שְׁמִינִי עֲצֶרֶת אוֹ בְּשַׁחֲרִית, אֵינוֹ חוֹזֵר: **(ג) עַד תְּפִלַּת מוֹסָף.** הַטַּעַם דְּאֵין פּוֹסְקִין מִבָּעֶרֶב הוּא גַּם כֵּן כַּנַּ"ל, שֶׁלֹּא יִהְיֶה דָּבָר מֵעֵרֶב בֵּינֵיהֶם שָׁזֶּה מַזְכִּיר וְזֶה אֵינוֹ מַזְכִּיר, אֲבָל עַתָּה שֶׁפּוֹסְקִין בְּמוֹסָף יֵדְעוּ הַכֹּל עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר אוֹ הַשַּׁמָּשׁ שֶׁמַּכְרִיז קֹדֶם תְּפִלַּת מוֹסָף 'מוֹרִיד הַטָּל', שֶׁהַכַּרָזַת הַזְכָּרַת הַטָּל סִימָן הוּא לָהֶם לְהַפְסָקַת הַזְכָּרַת הַגֶּשֶׁם עוֹד. (ז) וְזֶה הוּא לְמִנְהַג סְפָרַד שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר מוֹרִיד הַטָּל בְּמָקוֹם מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם בֵּימוֹת הַחַמָּה, אֲבָל בִּמְדִינוֹתֵינוּ שֶׁאֵין נוֹהֲגִין לוֹמַר מוֹרִיד הַטָּל בֵּימוֹת הַחַמָּה וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכְרִיז בְּלָשׁוֹן זֶה, וּלְהַכְרִיז שֶׁיַּפְסִיקוּ מִלּוֹמַר מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם גַּם כֵּן אֵין נָכוֹן, מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּמִמְאֲנִים בִּגְשָׁמִים עַל דֶּרֶךְ שֶׁאָמְרוּ (תענית כב:) אֵין מִתְפַּלְּלִין עַל רֹב טוּבָה, עַל כֵּן פָּסַק הָרַמ"א בְּסָעִיף ג' שֶׁנּוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק מִלְּהַזְכִּיר גֶּשֶׁם עַד תְּפִלַּת הַמִּנְחָה שֶׁשָּׁמְעוּ כְּבָר מְשִׁלִּיחַ צִבּוּר שֶׁפָּסַק בְּתִפְלַּת מוֹסָף, אֲבָל בְּתִפְלַּת מוֹסָף כָּל הַקָּהָל וְגַם הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר מַזְכִּירִין הַגֶּשֶׁם בְּתִפְלַּת לַחַשׁ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה דָּבָר מֵעֵרֶב בֵּין הַצִּבּוּר. (ג) וְאִם טָעָה בְּמַעֲרִיב שֶׁל פֶּסַח אוֹ בְּשַׁחֲרִית וּמוֹסָף וְלֹא הִזְכִּיר מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, לְכָלֵי עַלְמָא אֵינוֹ חוֹזֵר: **ב** (ד) **אָסוּר לְהַזְכִּיר וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, (ד) אֲפִלּוּ הַצִּבּוּר שֶׁמִּתְפַּלְּלִין תְּפִלַּת מוֹסָף אֲסוּרִין לְהַזְכִּיר גֶּשֶׁם אִם לֹא הִכְרִיז הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר אוֹ הַשַּׁמָּשׁ קֹדֶם הַתְּפִלָּה, וְהָעִנְיָן כֵּן הוּא דְּאִם הָיָה הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר מִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם, אֲבָל לֹא בְּתִפְלַּת הַלַּחַשׁ, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִכְרִיז מִקֹּדֶם הַתְּפִלָּה, וּמִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם אָמַר אֶחָד בְּקוֹל רָם בְּתוֹךְ תְּפִלָּתוֹ מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, אַף שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן שָׁהָרַי לֹא שָׁמַע מִן הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר, מִכָּל מָקוֹם מַהֲרִים הַשּׁוֹמְעִים לְהַזְכִּיר בִּתְפִלָּתָם, דְּזוֹ גּוּפָא כְּהַכְרָזָה דְּמֵי, כֵּן כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (כלל כד ס"ד), וְנִרְאֶה לִי דְּאִם לֹא זָכְרוּ גֶּשֶׁם בְּתִפְלָה זוֹ, אֵין צְרִיכִין לַחֲזֹר, דְּיֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִים דְּהַכְרָזָה לֹא מִיקְּרֵי אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁהַכְרָז קֹדֶם הַתְּפִלָּה אוֹ שֶׁשָּׁמְעוּ מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּתִפְלָה שֶׁהִזְכִּיר גֶּשֶׁם, וְהַחַיֵּי אָדָם גַּם כֵּן לֹא קָאָמַר רַק שֶׁמִּתְּרִין לְהַזְכִּיר אֲבָל לֹא שֶׁחַיָּבִים: **(ה) וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁקָּדָם וְכוּ'.** (ו) טָעוּת סוֹפֵר הוּא, וְצָרִיךְ לוֹמַר 'פֵּרוּשׁ שֶׁקָּדָם', וְאֵין כָּאן מַחֲלֹקֶת כְּלָל: (ו) **מַשִּׁיב הָרוּחַ וְכוּ'.** עַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (שם) שֶׁהִזְהִיר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִין שֶׁמַּכְרִיזִין רַק

בַּאוּר הַלָּכָה

דַּעַת מַהֲרַא"י (תרומת הדשן ח"ב סי' ק), **דְּסִכְּרִינְהוּ לֵיהּ דְּכִכְרִיעָה שֶׁבְּתְחִלַּת בְּרָכָה אִם רָצָה שֶׁלֹּא לִזְקֹף עַד סְמוּךְ לַתְּחִילָה הָרִאשׁוֹנָה בְּיָדוֹ, אֶלָּא שֶׁאִם רוֹצֶה לִזְקֹף מִיָּד צָרִיךְ לִזְקֹף בְּשֵׁם, וְכֵן בְּכִרִיעָה שֶׁבְּסוֹף בְּרָכָה שֶׁהוּא חַיָּב לִזְקֹף מִיָּד כְּדֵי שֶׁלֹּא לִהְיוֹת שְׁחוּחַ בְּתְחִלַּת בְּרָכָה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ אֲזֵי צָרִיךְ הוּא לִזְקֹף בְּשֵׁם,** שֶׁמְּשׁוּם ה' זוֹקֵף כְּפוּפִים לְבַד לֹא הִצְרִיכוּ לִזְקֹף מִכְּרִיעָתוֹ לְכָלֵל, אֶלָּא שֶׁאִם בִּלְּאוּ הָכִי הוּא זוֹקֵף אָז מִשּׁוּם ה' זוֹקֵף כְּפוּפִים יִזְקֹף בְּשֵׁם, **וְעַל כֵּן הַנּוֹהֲגִין לְהִתְפַּלֵּל בְּלֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם כִּפּוּר בִּכְרִיעָה, אֵין צְרִיכִים לִזְקֹף אֶלָּא בְּסוֹף בְּרָכָה וּתְחִלָּתָהּ:**

ב * **אָסוּר לְהַזְכִּיר וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ד) שֶׁכָּתַב אֲפִלּוּ הַצִּבּוּר וְכוּ'. כֵּן בְּאֲרוּ הָרַבָּה אַחֲרוֹנִים [הַטַּ"ז בְּסָעִיף קָטָן ו' וּפְרִי חָדָשׁ וְהַגְּרָ"א וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, וְכֵן מַשְׁמַע מִלְּבוּשׁ] אֶת דַּעַת הַמַּחַבֵּר, וְכֵן מוּכָח דַּעְתּוֹ בְּהַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש ואיתמר), דְּלֹא כְּהַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק"ב) וְיֵד אֶפְרַיִם שֶׁצִּדְּדוּ לְבָאֵר אֶת דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב) וְלוֹמַר דְּהַמְּחַבֵּר יִסְבֹּר כְּדַעַת אֲבִי הָעֶזְרִי (סי' תתמד) הַמּוּבָא בְּהָרֹא"ש (תענית פ"א סי' ב) וּכְפִי מַה שֶּׁבֵּאֲרוּ הַב"ח (ס"ג), עַיֵּן שָׁם. וּלְדִינָא בְּלֹאו הָכִי אֵין נִפְקָא מִינָּה, דְּאַף לְדִידְהוּ הָרַמ"א פָּלִיג עַל זֶה, וְהַדָּרָךְ הַחַיִּים (דיני סמיכת גאולה וכו' ס"ל) וְחַיֵּי אָדָם (כלל כד ס"ד) וְשַׁלְחָן שְׁלֹמֹה (ס"א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים הַרְבֵּה כֻּלָּם סָתְמוּ כְּהָרַמ"א. וְדַע, דְּאַף דִּפְרִי חָדָשׁ חוֹלֵק עַל הַשֶּׁלְחָן עָרוּךְ וְהָרַמ"א וּכְבִיעָה לֵיהּ דְּדִוְקָא יָחִיד לֹא יוּכַל לְהִתְפַּלֵּל וּלְהַזְכִּיר גֶּשֶׁם קֹדֶם שֶׁהַצִּבּוּר, אֲבָל הַצִּבּוּר וְהַשָּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁעוֹמְדִין לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מוֹסָף עַל דַּעַת לוֹמַר גֶּשֶׁם בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה כְּאִלּוּ כְּבָר הֻכְרַז וְנִתְפַּרְסֵם דְּמֵי וְאֵין צָרִיךְ שׁוּב הַכְרָזָה, אֲנִי אֵין לָנוּ אֶלָּא פְּסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וּכְמוֹ שֶׁפָּסְקוּ הָאַחֲרוֹנִים הַנַּ"ל, דְּאִם לֹא הִכְרִיזוּ מִקֹּדֶם גַּם הַצִּבּוּר וְהַשָּׁלִיחַ צִבּוּר לֹא יַזְכִּירוּ גֶּשֶׁם בְּתִפְלָתָן בְּלַחַשׁ. **וְדַע עוֹד, דְּמִדְּלֹא זָכְרוּ אֶת הָעֵצָה שֶׁנִּזְכָּר בְּמָגֵן אַבְרָהָם** (סק"ב) **שֶׁהַשָּׁלִיחַ צִבּוּר יַזְכִּיר בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה בְּקוֹל מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, מִשְׁמַע דְּסִכְּרִינְהוּ לֵהּ שֶׁאֵין נָכוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְאַף דְּלֹא יָדְעִינַן מִקּוֹם מִשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַחַיֵּי אָדָם** (שם) **דְּבְדִיעֲבַד מְהָנֵי עֵצָה זוֹ, וְאַף דְּלֹא דָּבָר מֵעֵרֶב בֵּין הַצִּבּוּר.** (ג) וְאִם טָעָה בְּמַעֲרִיב שֶׁל פֶּסַח אוֹ בְּשַׁחֲרִית וּמוּסָף וְלֹא הִזְכִּיר מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, לְכָלֵי עַלְמָא אֵינוֹ חוֹזֵר: **ב** (ד) **אָסוּר לְהַזְכִּיר וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֲפִלּוּ הַצִּבּוּר שֶׁמִּתְפַּלְּלִין תְּפִלַּת מוּסָף אֲסוּרִין לְהַזְכִּיר גֶּשֶׁם אִם לֹא הִכְרִיז הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר אוֹ הַשַּׁמָּשׁ קֹדֶם תְּפִלָּה, וְהָעִנְיָן כֵּן הוּא דְּאִם הָיָה הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר מִתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם, אֲבָל לֹא בְּתִפְלַּת הַלַּחַשׁ, כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִכְרִיז מִקֹּדֶם הַתְּפִלָּה, וּמִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם אָמַר אֶחָד בְּקוֹל רָם בְּתוֹךְ תְּפִלָּתוֹ מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, אַף שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן שָׁהָרַי לֹא שָׁמַע מִן הַשָּׁלִיחַ צִבּוּר, מִכָּל מָקוֹם מַהֲרִים הַשּׁוֹמְעִים לְהַזְכִּיר בִּתְפִלָּתָם, דְּזוֹ גּוּפָא כְּהַכְרָזָה דְּמֵי, כֵּן כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (כלל כד ס"ד), וְנִרְאֶה לִי דְּאִם לֹא זָכְרוּ גֶּשֶׁם בְּתִפְלָה זוֹ, אֵין צְרִיכִין לַחֲזֹר, דְּיֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִים דְּהַכְרָזָה לֹא מִיקְּרֵי אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁהַכְרָז קֹדֶם הַתְּפִלָּה אוֹ שֶׁשָּׁמְעוּ מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּתִפְלָה שֶׁהִזְכִּיר גֶּשֶׁם, וְהַחַיֵּי אָדָם גַּם כֵּן לֹא קָאָמַר רַק שֶׁמִּתְּרִין לְהַזְכִּיר אֲבָל לֹא שֶׁחַיָּבִים: **(ה) וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁקָּדָם וְכוּ'.** (ו) טָעוּת סוֹפֵר הוּא, וְצָרִיךְ לוֹמַר 'פֵּרוּשׁ שֶׁקָּדָם', וְאֵין כָּאן מַחֲלֹקֶת כְּלָל: (ו) **מַשִּׁיב הָרוּחַ וְכוּ'.** עַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (שם) שֶׁהִזְהִיר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִין שֶׁמַּכְרִיזִין רַק

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דיני סמיכת גאולה וכו' סל"ב): **(נ) אֲחֵרוֹנִים:** **(ב) דֶּרֶךְ הַחַיִּים** (סל"ו): **(ס) דֶּרֶךְ הַחַיִּים** (שם ס"ל): **(ו)** ט"ז (סק"ו) וְכֵן כָּתַב בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ד) וְכֵן מוּכָח מִלְּבוּשׁ:

ב (ד) כֵּן כָּתְבוּ הָרַבָּה אַחֲרוֹנִים, וְדִלְא כְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) וּבשו"ע הרב (ס"ז) כתב כמג"א שאם הנכרי הוא שר או הגמון שאף מבלעדי השתי וערב שבידו משתחוים לו אפשר להקל אפילו במקום רואים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן קיד

בְּאֵר הַגּוֹלָה

קמא:

ג טור בְּשֵׁם אֲבִי הָעֶזְרִי (ראב"ה סי' תתמד). **ד** תַּעֲנִית ג' (ע"ב). **ה** תַּעֲנִית ג' (ע"ב). **ו** הָרא"ש (תענית פ"א סי' א) וְהַקְּרָדְכִי (תענית פ"א סי' תריב) בְּשֵׁם רַאֲבִי"ה (סי' תתמה). **ז** תַּעֲנִית שָׁם (ד"ה).

שֶׁהַצִּבּוּר יְזַכִּירוּ בִּתְפִלָּתָן, וְכֵן נוֹהֲגִין) (מרדכי ריש פרק קמא דתענית (סי' תמטו)). [ג]**הִלְכָךְ** (ז) **אַף אִם הוּא חוֹלֶה אוֹ אָנוּס,** (ח) * **לֹא יַקְדִּים תְּפִלָּתוֹ לִתְפִלַּת הַצִּבּוּר, לְפִי שֶׁאָסוּר לְהַזְכִּיר עַד שֶׁיֹּאמַר שְׁלִיחַ צִבּוּר, אֲבָל אִם יוֹדֵעַ שֶׁהִכְרִיז שְׁלִיחַ צִבּוּר, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא לֹא שָׁמַע, מַזְכִּיר. וּמִטַּעַם זֶה הַבָּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְהַצִּבּוּר הִתְחִילוּ לְהִתְפַּלֵּל, יִתְפַּלֵּל וְיַזְכִּיר** (ט) **אַף עַל פִּי שֶׁהוּא לֹא שָׁמַע מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר: ג** [ד]**אִם אָמַר** (י) **מַשִּׁיב הָרוּחַ** (בִּימוֹת הַחַמָּה) **אוֹ לֹא אָמְרוּ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים,** (יא) **אֵין מַחֲזִירִין** (יב) **אוֹתוֹ.** וְכֵן (ג) **בְּטַל,** אִם הִזְכִּירוּ **בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים** אוֹ (יג) **לֹא הִזְכִּירוּ בִּימוֹת הַחַמָּה, אֵין מַחֲזִירִין** (ד) **אוֹתוֹ.** הַגָּהּ: [א]וְאָנוּ בְּנֵי אַשְׁכְּנַז לֹא מַזְכִּירִין טַל לֹא בִּימוֹת הַחַמָּה (יד) וְלֹא בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, רַק אוֹמְרִים בִּימוֹת הַחַמָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ מִכָּלְכֵּל חַיִּים וְכוּ' (טור), יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁשְּׁלִיחַ צִבּוּר פּוֹסֵק לְהַזְכִּיר בְּתְפִלַּת מוֹסָף יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, אֲבָל הַקָּהָל מַזְכִּירִין וְאֵינָן פּוֹסְקִין (טו) עַד מִנְחָה (טז) שֶׁשָּׁמְעוּ (ה) כְּבָר מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁפָּסַק בְּתְפִלַּת הַמּוֹסָף, וְכֵן נוֹהֲגִין: **ד** [ה]**אִם אָמַר מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם מַחֲזִירִין** (יז) **בִּימוֹת הַחַמָּה** (יח) [ו] **אוֹתוֹ, * וְחוֹזֵר** (יט) **לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה,** (כ) * [ו]**וְאִם סִיֵּם הַבְּרָכָה** (כא) **חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַתְּפִלָּה. *** [ז]**וַאֲפִלּוּ** (כב) **בְּמָקוֹם שֶׁצְּרִיכִים גֶּשֶׁם בִּימוֹת הַחַמָּה, אִם הִזְכִּיר גֶּשֶׁם**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [ו] אותו. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (משפטי ברכות העמידה ברכה ב אות ד) שֶׁאִם אָרַע שֶׁלֹּא חָזַר לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה אֶלָּא לָרַב לְהוֹשִׁיעַ כו' וְסִיֵּם בִּרְכָתוֹ, לֹא מַהְדְּרִינַן לֵיהּ. וּמְבֹאָר בְּרִיטְבָ"א חִדּוּשֵׁי תַּעֲנִית (ג: ד"ה ושמעתי) דְּבִמְקוֹם שֶׁחוֹזֵר לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה רִאשׁוֹנָה אֵינוֹ חוֹזֵר לוֹמַר 'ה' שְׁפָתַי תִּפְתָּח'. וְגַם כָּתַב דְּאִם שָׁנָה וְאָמַר מוֹרִיד הַגֶּשֶׁם בִּימוֹת הַחַמָּה וְלֹא נִזְכַּר עַד שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', יְסַיֵּם לְמַדֵּנִי חֻקֶּיךָ, וְשׁוּב חוֹזֵר לְהִתְפַּלֵּל לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה. וְנִרְאֶה דְּאֲפִלּוּ אִם רוֹצֶה שֶׁתַּעֲלֶה לוֹ הַךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' שֶׁאָמַר לְהִיוֹת בְּמָקוֹם רֹאשׁ הַבְּרָכָה וְלוֹמַר לְהַלֵּן אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ כו', לֹא עָלְתָה לוֹ, כֵּיוָן שֶׁאָמְרָתוֹ בָּרוּךְ אַתָּה ה' הָיָה עַל דַּעַת לְסַיֵּם מִמֵּיתֵי הַמָּתִים, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ"ט (ס"ב) וּפ"ז (*), וּלְקַמָּן הַצָּרִךְ לְסַיֵּם לְמַדֵּנִי חֻקֶּיךָ, וְאַחַר כָּךְ יַחְזֹר לְרֹאשׁ, וְעַיֵּן לְקַמָּן. וְכָתַב עוֹד בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר שָׁם בְּאֶחָד שֶׁשָּׁנָה וְהִזְכִּיר גֶּשֶׁם בִּימוֹת הַחַמָּה וְלֹא נִזְכַּר עַד הָאֵל הַקָּדוֹשׁ שֶׁצִּוִּיתָ שֶׁיַּחְזֹר תֵּכֶף לְרֹאשׁ, שֶׁיַּכְנֵס בַּחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אֶלָּא יַחְזֹר תֵּכֶף לְרֹאשׁ, בְּקוֹל רָם, וְכֵן מִשְׁמַע סְעִיף ג' בְּהַגָּ"ה. וְאִיתָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש שאסור), אֲפִלּוּ הַמִּתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ אָסוּר לְהַזְכִּיר עַד שֶׁהִזְכִּירוּ הַצִּבּוּר. כָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ב), וְנִרְאֶה לִי הַדִּין בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מְנַיָּן, יַמְתִּין עַד זְמַן שֶׁמִּתְפַּלְּלִין בְּקַהִלּוֹת: **ג (ג) בְּטַל.** לְפִי מִנְהַג סְפָרַדִּים שֶׁאוֹמְרִים מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַטָּל בִּימוֹת הַחַמָּה: **(ד) אותו.** דְּטַל וּרְוִיחוֹת אֵין נֶעֱצָרִין. וַאֲפִלּוּ אִם עֲדַיִן לֹא סִיֵּם הַבְּרָכָה, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, מֵאַחַר שֶׁאֵין חִיּוּב כְּלָל לְאָמְרוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד): **(ה) כְּבָר.** וְהָא דְּאֵין מַכְרִיזִין שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, דְּנִרְאֶה כְּמִתְאַנִּין בְּגִשָּׁמִים. לְבוּשׁ: **ד (ו) אותו.** דְּגִשְׁמֵי קְשִׁים לְעוֹלָם בִּימוֹת הַחַמָּה:

בְּאוּר הֲלָכָה

וְהַפְּרִי חָדָשׁ שֶׁהֶחֱזִיק בְּשִׁטָּתוֹ אִם לֹא הִזְכִּיר עַתָּה גֶּשֶׁם לֹא יָצָא יְדֵי תְּפִלָּה: *** לֹא יַקְדִּים וְכוּ'. מִסְתַּפְּקָנָא אִם הִתְפַּלְּלוּ מִנְיָן וְתִיקִין בְּבֵית הַכְּנֶסֶת זֶה גּוֹעֵט וְהִכְרִיזוּ מַשִּׁיב הָרוּחַ בַּנַּהוּג, אִם מוּעֶלֶת זֶה לְמִנְיָן שֶׁנֵּי שֶׁיֵּהָא מָתֵר לְיָחִיד לְהַקְדִּים,** וְאֵין לוֹמַר דְּכֵיוָן דְּיֵשׁ הָפְסֵק כָּל כָּךְ לֹא מִיקְרֵי הַכְרָזָה, דְּזֶה אֵינוֹ, דְּהָרֵי הֵבִיא הָרא"ש (תענית פ"א סי' ב) בְּשֵׁם רַב עַמְרָם דְּהַזְכָּרָה דְּמוֹסָף מוֹעֶלֶת לְמִנְחָה, עַיֵּן שָׁם בְּרֹא"ש דְּלֵיג עֲלֵיהּ בְּסָבְרָא זוֹ, וּכְעֵין זֶה פָּסַק הָרַמ"א בְּסָעִיף ג'. וְאִפְשָׁר דְּכֵיוָן דְּמִנְיָן אַחֵר הוּא וְגַם דְּהֵלָא בְּשַׁחֲרִית יְצִטָּרֵךְ לוֹמַר מַשִּׁיב הָרוּחַ עַל כֵּן לֹא מְהֵנֵי זֶה לְתִפְלַּת מוֹסָף שֶׁאַחַר כָּךְ. **וְזֶה הַפָּסֵק יִפֹּל גַּם כֵּן בְּמַה שֶׁפָּסַק הָרַמ"א בְּסָעִיף ג' דְּנוֹהֲגִין הַקָּהָל לְהַזְכִּיר מַשִּׁיב הָרוּחַ בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח בְּמוֹסָף מִשּׁוּם דַּעֲדַיִן לֹא שָׁמְעוּ מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר דְּפָסַק לוֹמַר מַשִּׁיב הָרוּחַ, אִם בְּאוֹתוֹ בַּיִת הִתְפַּלְּלוּ מִנְיָן רִאשׁוֹן וּכְבָר פָּסַק הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לוֹמַר מַשִּׁיב הָרוּחַ בְּחֲזָרַת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אִם מוֹעִיל זֶה שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ שׁוּב לוֹמַר מַשִּׁיב הָרוּחַ בִּתְפִלַּת הַמּוֹסָף, וְצָרִיךְ עִיּוּן. עַל כֵּן נִרְאֶה שֶׁטּוֹב לְהִיזָּהֵר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מִנְיָן רִאשׁוֹן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח:**

ד * וְחוֹזֵר לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה וְכוּ'. וְהַגְּרִ"א פָּסַק כְּהַרַמְבַּ"ם (פ"י ה"ח) [ב]דְּגַם הָתָם חוֹזֵר לְרֹאשׁ: *** וְאִם סִיֵּם הַבְּרָכָה וְכוּ'. וְלֹא דָמֵי לְהָא דְּסָעִיף ו' דְּדַוְקָא אִם הִתְחִיל הַבְּרָכָה שְׁאַחֲרֶיהָ,** דְּהָכָא כֵּיוָן שֶׁהִזְכִּיר מַה שֶּׁאֵין רָאוּי לְהַזְכִּיר גָּרַע, וְכֵן כָּתַב בַּלְּבוּשׁ. וְהַבַּ"ח (ס"ה) וְהָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ו) פָּסְקוּ דְּגַם בָּזֶה דַּוְקָא אִם הִתְחִיל בְּרָכָה שְׁאַחֲרֶיהָ, דְּאִי לָאו הָכִי הוּא כְּמוֹ שֶׁעוֹמֵד עֲדַיִן בְּאוֹתָהּ בְּרָכָה וְחוֹזֵר לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה. וְהַפְּרִי מְגַדִּים (משז"ל סק"י) הֵבִיא אֶת מַחֲלֹקֶתָם, וְסִיֵּם וְצָרִיךְ עִיּוּן וְסָפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל. אֲבָל הָעֲרוּךְ הַחַיִּים (דין סמיכת גאולה וכו' סל"ח) וְחַיֵּי אָדָם (כלל כד ס"ו) וְשֻׁלְחַן שְׁלֹמֹה (ס"ב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים פָּסְקוּ כְּסִתְמַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְכֵן נִרְאֶה לִי לְמַעֲשֶׂה, מִשּׁוּם דִּבְלָאו הָכִי דַּעַת הַגְּרִ"א כְּהָרַמְבַּ"ם דְּאֲפִלּוּ אִם נִזְכַּר בְּרָכָה חוֹזֵר לְרֹאשׁ, וְגַם יֵשׁ כַּמָּה מְגַדּוֹלֵי הַפּוֹסְקִים שְׁחוֹלְקִים עַל רַאֲבִי"ה (סי' תתמה) דְּפָסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסָעִיף ו' כְּוָותֵיהּ דְּאָמְרוּ בְּלֹא חָתַם קֹדֶם שֶׁפָּתַח בְּרָכָה שְׁאַחֲרֶיהָ, וְיִסְבִּירָא לְהוּ דְּמִכֵּיוָן שֶׁפָּסַק אוֹתָהּ בְּרָכָה הָוֵי כְּמוֹ שֶׁהִתְחִיל בְּרָכָה אַחֶרֶת, **וְלָכֵן עַל כָּל פָּנִים בְּעִנְיָנֵנוּ** דְּאִפְשָׁר דְּרַאֲבִי"ה גַּם כֵּן סוֹבֵר כְּשֶׁאַר פּוֹסְקִים, **אֵין לָזוּז מִתְּחִלַּת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דְּאַחַר שֶׁפָּסַק הַבְּרָכָה אֲפִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן בְּרָכָה שְׁאַחֲרֶיהָ חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַתְּפִלָּה.** וְאַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּעֵזֶר ה' יִתְבָּרֵךְ בְּכַפָּר מַאֲסֵי מֶרְדְּכַי (סק"י) שֶׁפָּסַק כְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מִכָּל אֵלּוּ הַטְּעָמִים:

*** וַאֲפִלּוּ בִּמְקוֹמוֹת שֶׁצְּרִיכִים גֶּשֶׁם וְכוּ'.** [ג]**עַיֵּן בִּמְרִי מִגְדִּים** (א"א סק"י) **שֶׁכָּתַב דַּאֲפִלּוּ אֶרֶץ בָּלָה כְּאִשְׁכְּנַז וְדַיְדֵן אֲפִלּוּ הָכִי גְּרִיעָא מִשְּׁאֵלָה,** עַיֵּן שָׁם שֶׁטָּעְמוֹ. **וְכֵן בְּחַיֵּי אָדָם** (כלל כד ס"ו) **כָּתַב דַּאֲפִלּוּ אִם הָיָה עֲצִירַת גְּשָׁמִים, וּכְמוֹ שֶׁהֶעְתַּקְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק"כ כב). וְנֶאֱמָת לֹא הַבַּנְתִּי דִּבְרֵיהֶם, דְּהָרֵי טַעַם הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שָׁם (סי' קיז ס"ב) לְעִנְיַן שְׁאֵלָה הוּא דִּלְמָא הִלְכְתָא כְּהָרא"ש דִּמְסַתְּבֵר טַעֲמֵיהּ, רִאשׁוֹן שֶׁפָּסַק בּוֹ, דְּהַיְנוּ בְּמוֹסָף שֶׁל יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח לְהַמַּחְבֵּר, וּלְהָרַמ"א דְּוַקָא צִבּוּר לְכֻלֵּי עָלְמָא אֲפִלּוּ בְּמוֹסָף בְּעֵת שֶׁחוֹזֵר הַתְּפִלָּה בְּקוֹל רָם: **(יח) אותו.** דְּגִשְׁמֵי קְשִׁים לְעוֹלָם בִּימוֹת הַחַמָּה: **(יט) לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה.** וְדִבְרֵי הַכֹּל בְּמוֹסָף, אֲבָל בְּשַׁחֲרִית אִם הִזְכִּיר גֶּשֶׁם בְּתוֹךְ שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה וְלֹא הִזְכִּיר בְּמוֹסָף אֵין חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה, כֵּיוָן דְּהָתָם לֹא הִזְכִּיר כְּלָל וְהָכָא הִזְכִּיר בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה, וְכֵן מִשְׁמַע בְּהַגָּ"ה. וְאִיתָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש שאסור), אֲפִלּוּ הַמִּתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ אָסוּר לְהַזְכִּיר עַד שֶׁהִזְכִּירוּ הַצִּבּוּר. כָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ב), וְנִרְאֶה לִי הַדִּין בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מְנַיָּן, יַמְתִּין עַד זְמַן שֶׁמִּתְפַּלְּלִין בְּקַהִלּוֹת: **ג (ג) בְּטַל.** לְפִי מִנְהַג סְפָרַדִּים שֶׁאוֹמְרִים מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַטָּל בִּימוֹת הַחַמָּה: **(ד) אותו.** דְּטַל וּרְוִיחוֹת אֵין נֶעֱצָרִין. וַאֲפִלּוּ אִם עֲדַיִן לֹא סִיֵּם הַבְּרָכָה, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, מֵאַחַר שֶׁאֵין חִיּוּב כְּלָל לְאָמְרוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד): **(ה) כְּבָר.** וְהָא דְּאֵין מַכְרִיזִין שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, דְּנִרְאֶה כְּמִתְאַנִּין בְּגִשָּׁמִים. לְבוּשׁ: **ד (ו) אותו.** דְּגִשְׁמֵי קְשִׁים לְעוֹלָם בִּימוֹת הַחַמָּה:

בַּאֵר הֵיטֵב

(א) בְּקוֹל רָם, וְכֵן מַשְׁמַע סְעִיף ג'. בְּהַגָּ"ה. וְאִיתָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש שאסור), אֲפִלּוּ הַמִּתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ אָסוּר לְהַזְכִּיר עַד שֶׁהִזְכִּירוּ הַצִּבּוּר. כָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ב), וְנִרְאֶה לִי הַדִּין בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מְנַיָּן, יַמְתִּין עַד זְמַן שֶׁמִּתְפַּלְּלִין בְּקַהִלּוֹת: **ג (ג) בְּטַל.** לְפִי מִנְהַג סְפָרַדִּים שֶׁאוֹמְרִים מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַטָּל בִּימוֹת הַחַמָּה: **(ד) אותו.** דְּטַל וּרְוִיחוֹת אֵין נֶעֱצָרִין. וַאֲפִלּוּ אִם עֲדַיִן לֹא סִיֵּם הַבְּרָכָה, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, מֵאַחַר שֶׁאֵין חִיּוּב כְּלָל לְאָמְרוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד): **(ה) כְּבָר.** וְהָא דְּאֵין מַכְרִיזִין שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם, דְּנִרְאֶה כְּמִתְאַנִּין בְּגִשָּׁמִים. לְבוּשׁ: **ד (ו) אותו.** דְּגִשְׁמֵי קְשִׁים לְעוֹלָם בִּימוֹת הַחַמָּה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

'מַשִּׁיב הָרוּחַ' שָׁנָה לֹא נִקְרָא הַכְרָזָה, שֶׁהֲרֵי בְּיֵשׁ מְקוֹמוֹת אוֹמְרִין גַּם בְּקַיִץ מַשִּׁיב הָרוּחַ, אֶלָּא יְסִיֵּם וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם: **(ז) אַף אִם הוּא.** פָּרוּשׁ, דְּאִם אֵינוֹ חוֹלֶה, בְּכָל הַשָּׁנָה אָסוּר לְהַקְדִּים תְּפִלָּתוֹ לַצִּבּוּר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן צ' (ס"י): **(ח) לֹא יַקְדִּים.** וַאֲפִלּוּ אִם הוּא מִתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ אָסוּר לְהַזְכִּיר קֹדֶם שֶׁמִּתְפַּלְּלִין הַצִּבּוּר. (ז) וְלָכֵן בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת כְּשֶׁמִּתְפַּלְּלִין בְּלֹא מִנְיָן יְמַתִּינוּ בְּשִׁמְיני עֲצֶרֶת מִלְּהִתְפַּלֵּל מוּסָף עַד סְמוּךְ לְסוֹף שֵׁשׁ שָׁעוֹת, דְּבָדְאֵי לֹא יֵאָחֲרוּ הַצִּבּוּר יוֹתֵר מִלְּהִתְפַּלֵּל הַמּוּסָף, וְאָז יִתְפַּלְּלוּ מוּסָף וְיֹאמְרוּ מַשִּׁיב הָרוּחַ: **(ט) אַף עַל פִּי שֶׁהוּא.** דְּמִסְתַּמָּא הִכְרִיזוּ כְּבָר: **ג (י) מַשִּׁיב הָרוּחַ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר מַשִּׁיב הָרוּחַ לְבַד, וְלֹא הִזְכִּיר גֶּשֶׁם: **(יא) אֵין מַחֲזִירִין.** דִּרְוִיחוֹת וְכֵן טַל אֵין נֶעֱצָרִין בְּלָאו הָכִי, וַאֲמִירָתוֹ לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד. (ה) וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה נוֹהֲגִין כְּכָל הַמְּקוֹמוֹת לוֹמַר מַשִּׁיב הָרוּחַ בַּהַזְכָּרָה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, שֶׁמּוֹעִיל אָז לְנַגֵּב לְחוּת הָאָרֶץ שֶׁהִיא מְרֻבָּה: **(יב) אותו.** וַאֲפִלּוּ (ט) עֲדַיִן לֹא סִיֵּם הַבְּרָכָה, מֵאַחַר שֶׁאֵין חִיּוּב כְּלָל לְהַזְכִּיר רוּחַ וְטַל לְעוֹלָם: **(יג) לֹא הִזְכִּירוּ.** הַמַּחְבֵּר קָאָזֵיל לְמִנְהַג סְפָרַד שֶׁנּוֹהֲגִין לְכַתְּחִלָּה לוֹמַר מוֹרִיד הַטָּל בִּימוֹת הַחַמָּה, אֲפִלּוּ הָכִי אֵין מַחֲזִירִין מֵאַחַר שֶׁלֹּא חִיְּבוּם חֲכָמִים בָּזֶה: **(יד) וְלֹא בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים.** וְרַק בְּשֹׁאֲלָה (י) אָנוּ נוֹהֲגִין לְבַקֵּשׁ גַּם עַל טַל, וְהוּא מִפְּנֵי שֶׁאָנוּ מְבַקְּשִׁין שֶׁיְּהֵיֶה לִבְרָכָה, כִּי יֵשׁ טַל לְאֵינוֹ לִבְרָכָה. וּבִימוֹת הַחַמָּה אַף בְּשֹׁאֲלָה אֵין אָנוּ אוֹמְרִין טַל. וּבִדְיַעֲבַד אִם אָמַר בִּימוֹת הַחַמָּה בֵּין בַּהַזְכָּרָה וּבֵין בְּשֹׁאֲלָה [נִכְנַס שֶׁאָמַר וְתֵן טַל וְלֹא הִזְכִּיר מָטָר], לְכֻלֵּי עָלְמָא אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ: **(טו) עַד מִנְחָה.** דִּבְמוּסָף עֲדַיִן אֵין הַכֹּל לְהַצִּבּוּר, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סְעִיף קָטָן ג': **(טז) שֶׁשָּׁמְעוּ.** (יפ) וְאִם יָחִיד אַחַר תְּפִלָּתוֹ עַד שֶׁהִתְחִיל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לְהִתְפַּלֵּל מוּסָף וּפָסַק מֵהַזְכִּיר גֶּשֶׁם, שׁוּב לֹא יֹאמַר מַשִּׁיב הָרוּחַ. וְיָחִיד הַדָּר בִּישׁוּב יְמַהֵר אָז לְהִתְפַּלֵּל מוּסָף קֹדֶם שֶׁמִּתְפַּלְּלִין הַקָּהָל [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ה)]. וְנִרְאֶה לִי דְּאִם יֵשׁ לוֹ סָפֵק פָּן כְּבָר הִתְפַּלְּלוּ, מוּטָב שֶׁלֹּא לֹאמַר, דְּבָזֶה יָצָא בְּדִיעֲבַד לְכֻלֵּי עָלְמָא וְנִכְנַס בְּסוֹף סְעִיף קָטָן ג': **ד (יז) בִּימוֹת הַחַמָּה.** הַיְנוּ (יח) אֲפִלּוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁפָּסַק בּוֹ, דְּהַיְנוּ בְּמוּסָף שֶׁל יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח לְהַמַּחְבֵּר, וּלְהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לְכֻלֵּי עָלְמָא אֲפִלּוּ בְּמוּסָף בְּעֵת שֶׁחוֹזֵר הַתְּפִלָּה בְּקוֹל רָם: **(יח) אותו.** דְּגִשְׁמֵי קְשִׁים לְעוֹלָם בִּימוֹת הַחַמָּה: **(יט) לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה.** וּבִדְיַעֲבַד אִם לֹא חָזַר לְרֹאשׁ הַבְּרָכָה אֶלָּא לָרַב לְהוֹשִׁיעַ כו' וְסִיֵּם בִּרְכָתוֹ, (יג) לֹא מַהְדְּרִינַן לֵיהּ: **(כ) וְאִם סִיֵּם הַבְּרָכָה.** עַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (משז"ל סק"י) שֶׁכָּתַב דְּהֵיְנוּ לְאַחַר שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', אֲבָל הַשָּׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"י) וְהַחַיֵּי אָדָם (כלל כד ס"ו) כָּתְבוּ, דַּוְקָא אִם סִיֵּם לְגַמְרֵי, אֲבָל אִם נִזְכַּר לְאַחַר הַשֵּׁם, יְסַיֵּם לְמַדֵּנִי חֻקֶּיךָ כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה לְבַטָּלָה, וְאִם הוּא כְּאִלּוּ עוֹמֵד עֲדַיִן בְּאֶמְצַע הַבְּרָכָה וְחוֹזֵר לְאָמְתָּא גִּבּוּר: **(כא) חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַתְּפִלָּה.** וְהַטַּעַם, דְּשָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת רִאשׁוֹנוֹת חֲשׁוּבוֹת כְּאֶחָד. (יד) וְאֵין צָרִיךְ לַחְזֹר וְלוֹמַר פְּסוּק 'ה' שְׂפָתַי תִּפְתָּח': **(כב) בְּמָקוֹם.** וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה (טו) כָּל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ו) פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ב) וְזֶרֶךְ הַחַיִּים (דיני סמיכת גאולה וכו' סל"א): **ג (ס) אַחֲרוֹנִים:** (משפטי הברכות ברכה ב אות ד) **(יג) שְׁלֶמֵי צִבּוּר** (כלל כד ס"ו): **(יד) פְּשׁוּט:** **(טו) מָגֵן אַבְרָהָם** (סק"ד): **(טז) מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל** (סק"ד): **(יז) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה** (סק"ו): **(יח) חַיֵּי אָדָם** (שם):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובסידור (תפילת ג' רגלים) כתב: במוסף של פסח מתחילין לומר מוריד הטל. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ד) פסק כשו"ע שחוזר לראש הברכה. **ג]** וכ"כ בשו"ע הרב (ס"ה).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah